

Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19

Chwefror 2020

Amdanom ni

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru.

Rydym yn rhan o'r GIG ac yn adrodd i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn Llywodraeth Cymru.

Ein gweledigaeth yw sicrhau Cymru iachach, hapusach a thecach. Rydym yn gweithio yn lleol, yn genedlaethol, gyda'n partneriaid ac ar draws cymunedau yn y meysydd canlynol:

Diogelu iechyd — darparu gwybodaeth a chynghor a chymryd camau i ddiogelu pobl rhag clefyd trosglwyddadwy a pheryglon amgylcheddol

Gofal sylfaenol, cymunedol ac integredig — cryfhau effaith iechyd y cyhoedd drwy bolisi, comisiynu, cynllunio a darparu gwasanaethau

Microbioleg — darparu rhwydwaith o wasanaethau microbioleg sy'n cynorthwyo diagnosis o glefydau heintus a'u rheoli

Diogelu — darparu arbenigedd a chynghor strategol i helpu i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed

Sgrinio — darparu rhaglenni sgrinio sy'n cynorthwyo canfod clefydau'n gynnar, eu hatal a'u trin

Gwybodaeth iechyd — dadansoddi data iechyd y cyhoedd, dod o hyd i dystiolaeth a rheoli gwybodaeth

Gwella ansawdd a diogelwch cleifion y GIG — darparu gwybodaeth, cynghor a chymorth i'r GIG i wella canlyniadau cleifion

Polisi, ymchwil a datblygu rhyngwladol — dylanwadu ar bolisi, cynorthwyo ymchwil a chyfrannu at ddatblygu iechyd yn rhyngwladol

Gwella iechyd — gweithio ar draws asiantaethau a darparu gwasanaethau i'r boblogaeth er mwyn gwella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd

Rhagor o wybodaeth

Gwefan: icc.gig.cymru
E-bost: ymholiadau.cyffredinol@wales.nhs.uk
Twitter: [@IechydCyhoeddus](https://twitter.com/IechydCyhoeddus)
Facebook: facebook.com/iechydcyhoedduscymru

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan Sgrinio Coluddion Cymru ar gyfer y flwyddyn o fis Ebrill 2018 tan ddiwedd mis Mawrth 2019.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19

Dyddiad: Cyhoeddwyd yr adroddiad hwn ar 13 Chwefror 2020

ISBN: ISBN 978-1-78986-111-2

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Adran Wybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y
Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ
Ffôn: 029 2010 4405

E-bost: screening.information@wales.nhs.uk

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg heb oedi.

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn newid yn barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diweddarau'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel un y mae angen sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Ceir data gan nifer mawr o ffynonellau gwahanol gyda lefelau amrywiol o gywirdeb a chyflawnrwydd. Mae'r Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data – er enghraifft data practis meddyg teulu – ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data – er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith os bydd yn symud cyfeiriad. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnrwydd y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darllenwydd fod yn ymwybodol bod data yn cael eu diweddarau'n barhaus a gall fod mân ailaddasiadau yn y niferoedd a ddyfynnir yn y ddogfen hon o un flwyddyn i'r llall oherwydd adnewyddu data. Weithiau rydym yn atal niferoedd sy'n is na phump lle mae'n bosibl bod y data'n sensitif.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	--

© 2020 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru
Gellir atgynhyrchu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded
Llywodraeth Agored

<http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence-cymraeg/version/3/> ar yr amod y caiff hynny ei wneud yn gywir ac na
chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol.

Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'r
hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dylunio a'r diwygio yn eiddo
i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Cynnwys

1	CYFLWYNIAD	8
1.2	Cyflawni'r rhaglen	9
1.3	Llwybr sgrinio.....	9
2	PENAWDAU YSTADEGOL	10
3	DATA	12
3.1	Cwmpas a Chanran y rhai a gafodd brawf	12
3.2	Cyfranogwyr a wahoddwyd	21
3.3	Profion a ddilyswyd	24
3.4	Amseroedd aros ar gyfer canlyniadau sgrinio	27
3.5	Presenoldeb mewn colonosgopi	28
3.6	Cyfraddau canfod.....	29
3.7	Amseroedd aros ar gyfer apwyntiad colonosgopi mynegeo/sigmoidosgopi hyblyg o fewn pedair wythnos i Drefnu Apwyntiad gydag Ymarferydd Sgrinio.....	29
3.8	Presenoldeb mewn sganiau CT	29
4	DIFFINIADAU	29
5	TÎM CYNHYRCHU A RHESTR CYN RHYDDHAU.....	33

Tablau a Graffiau

Tabl 1a: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, ar 1 Hydref 2019.....	12
Graff 1a: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, ar 1 Hydref 2019.....	13
Tabl 1b: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd Preswyl, ar 1 Hydref 2019.....	14
Graff 1b: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd Preswyl, ar 1 Hydref 2019.....	15
Tabl 1c: Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r Coluddyn yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl.....	16

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Graff 1c: Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r Coluddyn yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl.....	17
Tabl 1d: Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r Coluddyn yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd preswyl.....	18
Graff 1d: Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r Coluddyn yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd preswyl.....	19
Tabl 1e: Canran y rhai a gafodd brawf Sgrinio'r Coluddyn Cymru Gyfan yn ôl y Math o Ailalw.....	20
Tabl 1f: Cwmpas a nifer y rhai a gafodd brawf Sgrinio'r Coluddyn Cymru Gyfan - Cymhariaeth Hanesyddol	20
Tabl 2a: Nifer y cyfranogwyr gwrywaidd a wahoddwyd ar gyfer sgrinio coluddion – yn ôl oedran a Bwrdd Iechyd preswyl.....	21
Tabl 2b: Nifer y cyfranogwyr benywaidd a wahoddwyd ar gyfer sgrinio coluddion – yn ôl oedran a Bwrdd Iechyd preswyl	22
Tabl 2c: Cyfanswm nifer y cyfranogwyr a wahoddwyd ar gyfer sgrinio coluddion – yn ôl oedran a Bwrdd Iechyd preswyl	23
Tabl 3a: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – pecyn FOBt.....	24
Tabl 3b: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – ail becyn profi i gadarnhau.....	25
Tabl 3c: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – Pecyn FIT Hylifol.....	25
Tabl 3d: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – Cyfanswm y profion	26

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	--

Tabl 4: Amser aros ar gyfer canlyniadau prawf sgrinio, o dderbyn y prawf hyd at ganlyniad wedi'i ddilysu27

Tabl 5: Presenoldeb mewn colonosgopi mynegeo/sigmoidosgopi hyblyg yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl.....28

Tabl 6: Cyfraddau canfod Canser / Polyp / Adenoma Cymru Gyfan mewn colonosgopi mynegeo/sigmoidosgopi hyblyg29

1 Cyflwyniad

Dyma'r chweched adroddiad ystadegol blynyddol a gyhoeddir gan Sgrinio Coluddion Cymru. Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu data ar gyfer blwyddyn ariannol 2018-19. Cafodd Sgrinio Coluddion Cymru ei lansio ym mis Hydref 2008 gyda'r nod o leihau nifer y bobl sy'n marw o ganser y coluddyn yng Nghymru o 15% erbyn 2020 yn y grŵp o bobl a wahoddir i gael eu sgrinio.

Nod y rhaglen sgrinio coluddion yw nodi canser yn gynnar pan fydd triniaeth yn fwy tebygol o fod yn llwyddiannus a hefyd i gael gwared ar dyfiannau cyn-ganeraidd. Yn y flwyddyn 2018-19 rhoddodd Sgrinio Coluddion Cymru ddiagnosis o ganser y coluddyn i 232 o bobl a thynnwyd polypau ar gyfer 1,223 o gyfranogwyr.

Nododd Adroddiad Blynyddol 2018 o Archwiliad Canser y Coluddyn Cenedlaethol¹ fod 23% o gleifion a gafodd diagnosis o ganser y coluddyn eu hatgyfeirio drwy raglenni sgrinio yng Nghymru a Lloegr. Roedd gan gleifion a ganfuwyd drwy sgrinio glefyd llai datblygedig, yn gyffredinol roeddent yn fwy heini ac yn fwy tebygol o gael triniaeth iachael.

1.1 'Negeseuon allweddol' i'r cyhoedd

- Mae sgrinio'r coluddyn yn lleihau eich risg o farw o ganser y coluddyn
- Gwahoddir dynion a menywod 60 i 74 oed i gymryd rhan bob dwy flynedd
- Efallai y byddwch yn teimlo'n dda hyd yn oed os oes gennych ganser cynnar y coluddyn. Mae canfod canser yn gynnar yn rhoi'r cyfle gorau i chi oroesi
- Mae sgrinio coluddion yn defnyddio prawf am ddim gan y GIG y gellir ei gwblhau'n hawdd yn eich cartref eich hun
- Bydd sgrinio yn methu rhai canserau, ac ni ellir gwella rhai canserau
- Eich dewis chi yw cymryd rhan mewn sgrinio'r coluddyn. Os cewch eich gwahodd i gael eich sgrinio, rydym yn eich annog i ddarllen y pecyn gwybodaeth yn ofalus i'ch helpu i wneud eich penderfyniad

¹ 2018 NBOCAP <https://www.nboca.org.uk/content/uploads/2018/12/NBOCA-annual-report-2018-v2.pdf>

1.2 Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am reoli, cyflawni a sicrhau ansawdd y rhaglen. Mae'r rhaglen yn cael ei harwain gan Ymgynghorydd mewn Meddygaeth Iechyd Cyhoeddus a'i harwain gan Bennaeth Rhaglen. Mae'r rhaglen sgrinio coluddion yn cael ei chyflawni gan staff amlddisgyblaethol, gan gynnwys colonosgopyddion sgrinio, patholegwyr, radiolegwyr, staff nyrsio, gweinyddol a labordy. Mae'r rhaglen yn cael ei chefnogi gan Gynghorwyr Sicrhau Ansawdd ar gyfer colonosgopi, patholeg, biocemeg, radioleg a llawfeddygaeth.

1.3 Llwybr sgrinio

Nodir cyfranogwyr cymwys o System Demograffig Cymru a'u gwahodd i gael eu sgrinio. Caiff dynion a menywod 60 i 74 oed eu gwahodd bob dwy flynedd.

Mae'r gwahoddiad yn seiliedig ar ddyddiad geni ac mae'n cynnwys llythyr a phhecyn gwybodaeth ynghyd â'r prawf i'w gwblhau. Yn ystod 2018-19 y prawf sgrinio sylfaenol oedd prawf Gwaed Cudd yn yr Ysgarthion (FOBT) Guaiac. Anfonir y prawf at bobl gymwys drwy'r post i'w gwblhau gartref a'i ddychwelyd i'r labordy sgrinio canolog drwy'r post yn yr amlen ragdaledig a ddarperir.

Mae pobl â chanlyniadau prawf sgrinio negyddol yn cael eu dychwelyd i ailalw rheolaidd a'u gwahodd eto i gael eu sgrinio ddwy flynedd yn ddiweddarach, os ydynt yn parhau yn yr ystod oedran cymwys. Anfonir ail brawf mwy sensitif at y rhai sydd â chanlyniadau amhendant i gadarnhau presenoldeb gwaed yn y sampl o ysgarthion.

Gwahoddir cyfranogwyr â chanlyniadau positif i gael asesiad o'u ffitrwydd ar gyfer colonosgopi gydag Ymarferwyr Sgrinio, sy'n nyrsys a leolir mewn ysbytai ledled Cymru. Cynhelir y rhan fwyaf o'r asesiadau dros y ffôn, ond mae apwyntiadau wyneb yn wyneb ar gael ar gais neu os yw'r Ymarferydd Sgrinio o'r farn bod hyn yn angenrheidiol.

Os ystyrir ei fod yn addas, cynigir colonosgopi i'r cyfranogwr ac, os caiff ei dderbyn, cynhelir hyn mewn ysbyty sy'n lleol i'r cyfranogwr. Yn dibynnu ar y canfyddiadau ar ôl colonosgopi, mae'r cyfranogwyr naill ai; yn cael eu dychwelyd i ailalw rheolaidd; yn cael eu rhoi ar raglen wyliadwriaeth yn ôl nifer a maint y polypau a nodwyd ac a dynnwyd; neu'n cael eu hatgyfeirio i'r tîm amlddisgyblaethol yn dilyn diagnosis o ganser.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynnyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	--

Os nad yw cyfranogwr yn addas i gael colonosgopi, bydd sgan Tomograffeg Gyfrifiadurol (CT) yn cael ei gynnig fel arfer.

Yn ystod 2019 dechreuodd y rhaglen gyflwyno prawf sgrinio sylfaenol newydd, y prawf imiwnocemegol mewn carthion hylifol (FIT hylifol) sy'n haws i'w gwblhau ar gyfer cyfranogwyr. Cyflwynwyd y prawf newydd hwn yn raddol o fis Ionawr 2019, a'i weithredu'n llawn o fis Medi 2019.

Ceir rhagor o wybodaeth yn www.sgriniocoluddion.cymru.nhs.uk

2 Penawdau ystadegol

Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu'r cyfnod amser rhwng mis Ebrill 2018 a mis Mawrth 2019.

- Cwmpas sgrinio coluddion ar 1 Hydref 2019 oedd 55.7%, sef cynnydd o'r flwyddyn flaenorol pan oedd y cwmpas yn 53.4%

Roedd y cwmpas ar 1 Hydref 2019 yn amrywio o 55.0% ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf i 56.4% ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan a Bwrdd Iechyd Addysgu Powys

- Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio coluddion i gyfranogwyr a wahoddwyd rhwng mis Ebrill 2018 a mis Mawrth 2019 oedd 57.3%, sef cynnydd o'r flwyddyn flaenorol pan oedd y ganran yn 55.7%

Roedd y ganran a gafodd brawf yn 2018-19 yn amrywio o 56.4% ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i 58.3% ym Mwrdd Iechyd Addysgu Powys

- Roedd y cwmpas a'r chyfraddau'r rhai a gafodd brawf yn uwch ymhlith menywod. Roedd y cwmpas yn 57.2% mewn menywod o gymharu â 54.1% mewn dynion, roedd canran y rhai a gafodd brawf yn 58.8% mewn menywod o gymharu â 55.7% mewn dynion
- Roedd y cwmpas a'r ganran a gafodd brawf hefyd yn uwch ymhlith y rhai sy'n byw yn yr ardaloedd â'r amddifadedd lleiaf (62.8% a 64.9% yn y drefn honno yn yr ardaloedd â'r amddifadedd lleiaf o gymharu â 46.3% a 47.6% yn y drefn honno yn yr ardaloedd â'r amddifadedd mwyaf)

Ar gyfer y cyfnod mis Ebrill 2018 i fis Mawrth 2019:

- gwahoddwyd 283,622 o gyfranogwyr i gael prawf sgrinio'r coluddyn
- cafodd 175,215 o brofion eu dilysu ac o'r rhain roedd 1.1% wedi'u difetha a chafodd 2.4% arall eu gwrthod gan nad oedd modd eu profi
- rhoddwyd canlyniad diffiniol ar gyfer 163,580 o brofion, ac o'r rhain roedd 98.8% yn negyddol ac roedd 1.2% yn bositif
- Cafodd 3.4% o'r holl brofion Gwaed Cudd yn yr Ysgarthion (FOBT) guaiac eu dilysu gyda chanlyniad amhendiant, ac anfonwyd ail becyn prawf at y cyfranogwyr hyn
- Ar gyfer 83.9% o'r holl brofion cafodd llythyr canlyniad ei anfon at y cyfranogwr o fewn wythnos (llai na saith diwrnod calendr) i'w dderbyn gan y labordy
- Ledled Cymru, cynigiwyd triniaeth ddiagnostig (colonosgopi neu sigmoidosgopi hyblyg) i 41.0% o gyfranogwyr o fewn pedair wythnos i gysylltu â Sgrinio Coluddion Cymru i drefnu'r apwyntiad gydag Ymarferydd Sgrinio. Mae hyn yn ostyngiad o gymharu â 46.0% yn y flwyddyn flaenorol
- Yn 2018-19, cynigiwyd triniaeth ddiagnostig i 83.3% o gyfranogwyr â chanlyniad sgrinio positif o fewn wyth wythnos o gymharu â 95.9% y llynedd
- Roedd presenoldeb yn y driniaeth ddiagnostig gyntaf yn 93.5% gyda 1,744 o gyfranogwyr yn mynd i'r driniaeth gyntaf
- Yn y driniaeth ddiagnostig gyntaf, y gyfradd canfod canser oedd 13.3%, y gyfradd canfod polyp oedd 70.1% a'r gyfradd canfod adenoma oedd 54.4%
- cafodd 232 o gyfranogwyr ddiagnosis o ganser a chanfuwyd polypau mewn 1,223 o gyfranogwyr a thynnwyd y polypau hyn
- Ledled Cymru, aethpwyd i 95.2% o sganiau Tomograffeg Gyfrifiadurol (CT) a drefnwyd

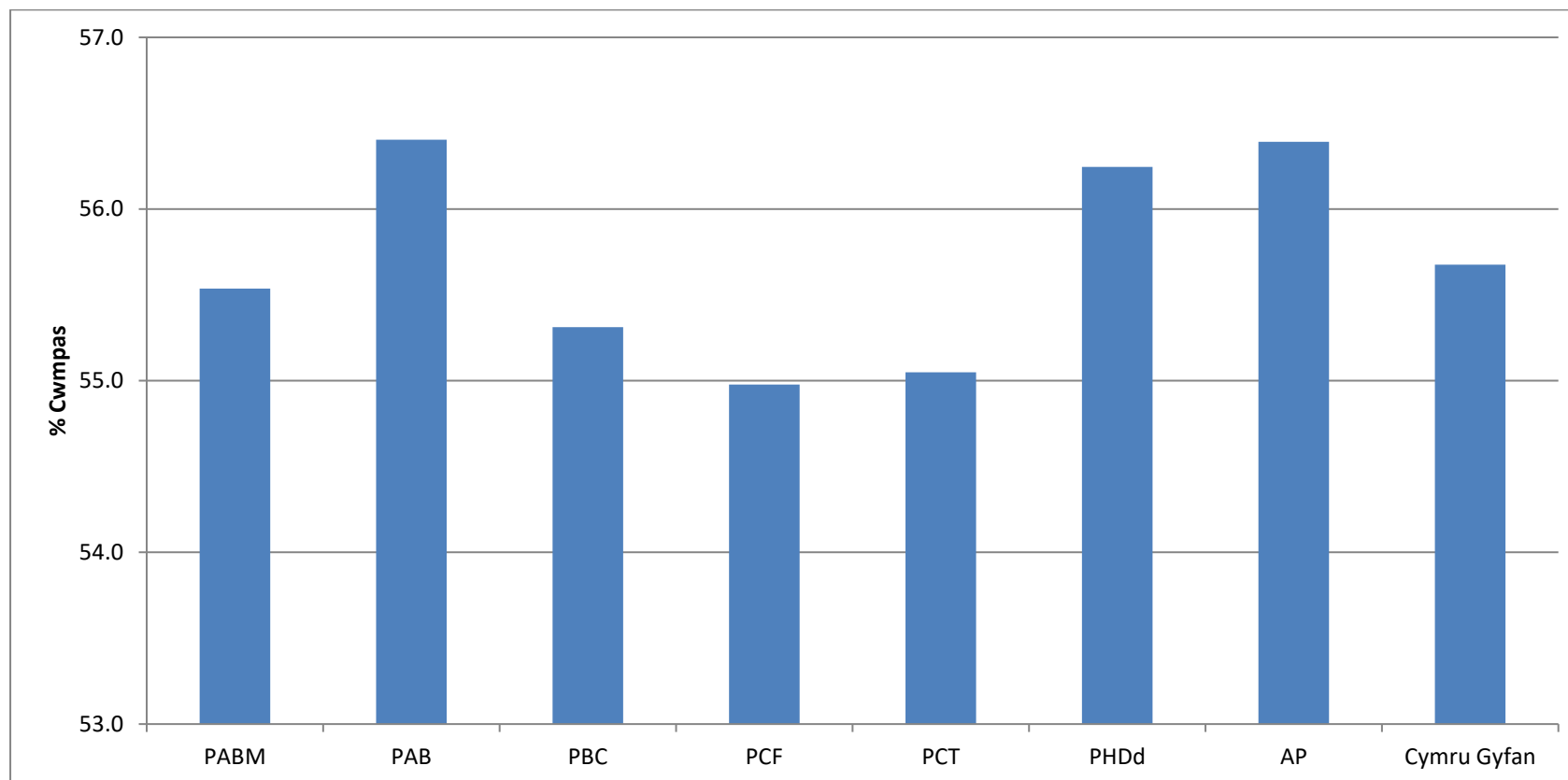
3 Data

3.1 Cwmpas a Chanran y rhai a gafodd brawf

Tabl 1a: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, ar 1 Hydref 2019

	Cyfanswm			Menywod			Dynion		
Bwrdd Iechyd	Cymwys	Sgriniwyd o fewn 2.5 mlynedd	% Cwmpas	Cymwys	Sgriniwyd o fewn 2.5 mlynedd	% Cwmpas	Cymwys	Sgriniwyd o fewn 2.5 mlynedd	% Cwmpas
BIP Abertawe Bro Morgannwg	90,441	50,227	55.5	46,395	26,194	56.5	44,046	24,033	54.6
BIP Aneurin Bevan	100,219	56,527	56.4	50,911	29,416	57.8	49,308	27,111	55.0
BIP Betsi Cadwaladr	129,972	71,889	55.3	66,419	37,757	56.8	63,553	34,132	53.7
BIP Caerdydd a'r Fro	70,583	38,805	55.0	35,840	20,391	56.9	34,743	18,414	53.0
BIP Cwm Taf	50,204	27,637	55.0	25,391	14,129	55.6	24,813	13,508	54.4
BIP Hywel Dda	77,113	43,373	56.2	39,151	22,812	58.3	37,962	20,561	54.2
BI Addysgu Powys	28,852	16,270	56.4	14,570	8,605	59.1	14,282	7,665	53.7
Anhysbys	8,165	4,575	56.0	4,134	2,396	58.0	4,031	2,179	54.1
Cymru Gyfan	555,549	309,303	55.7	282,811	161,700	57.2	272,738	147,603	54.1

I gael disgrifiad o gyfrifiadau canran y rhai a gafodd brawf a chwmpas, gweler y diffiniadau yn adran 4.

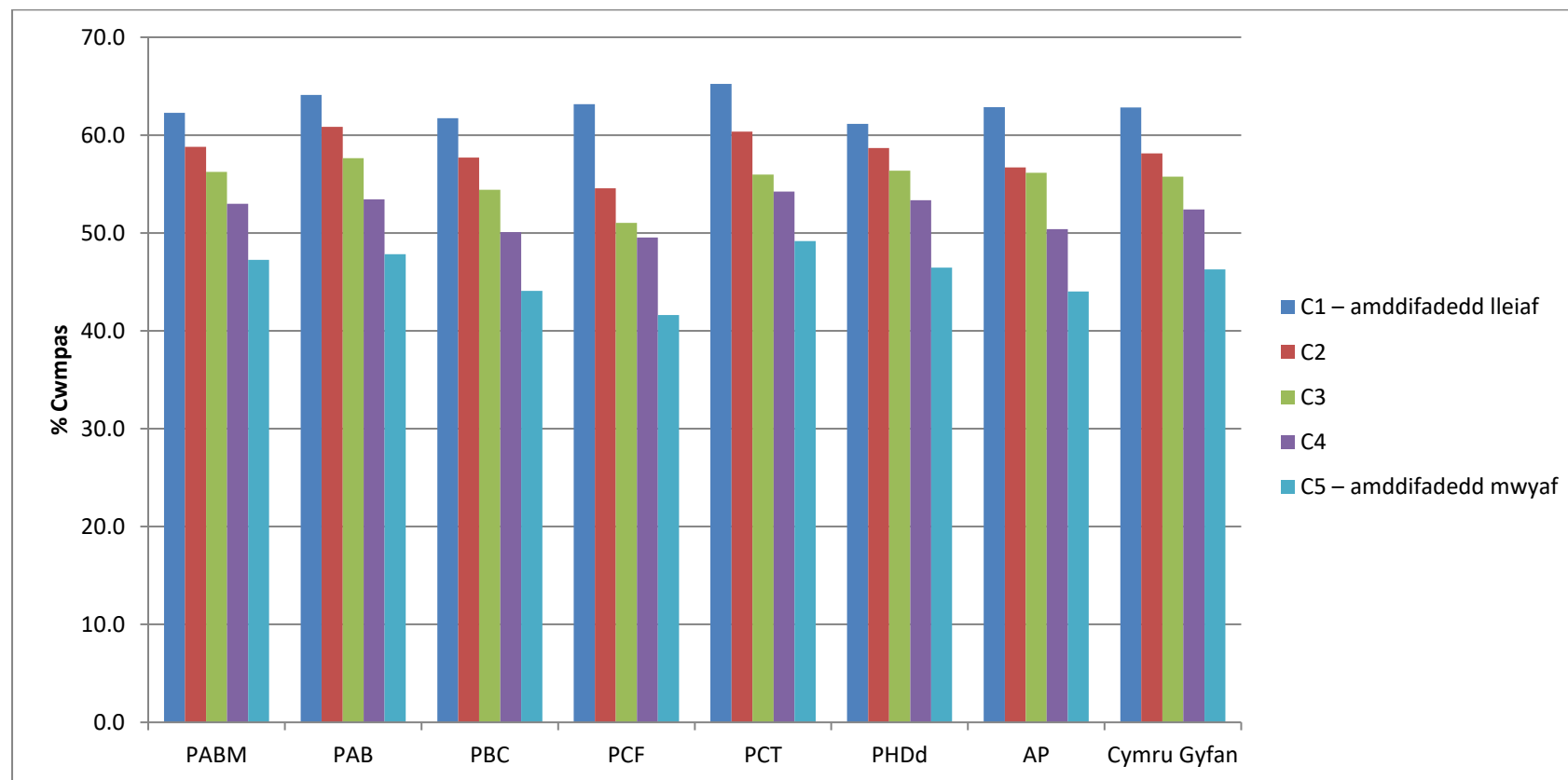
Graff 1a: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, ar 1 Hydref 2019

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 1b: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd Preswyl, ar 1 Hydref 2019

Bwrdd Iechyd	C1 – amddifadedd lleiaf	C2	C3	C4	C5 – amddifadedd mwyaf	Cyfanswm
BIP Abertawe Bro Morgannwg	62.3	58.8	56.2	53.0	47.2	55.5
BIP Aneurin Bevan	64.1	60.8	57.7	53.4	47.8	56.4
BIP Betsi Cadwaladr	61.7	57.7	54.4	50.1	44.1	55.3
BIP Caerdydd a'r Fro	63.2	54.6	51.0	49.5	41.6	55.0
BIP Cwm Taf	65.2	60.4	56.0	54.2	49.2	55.0
BIP Hywel Dda	61.2	58.7	56.4	53.3	46.5	56.2
BI Addysgu Powys	62.9	56.7	56.1	50.4	44.0	56.4
Anhysbys	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	56.0
Cymru Gyfan	62.8	58.1	55.7	52.4	46.3	55.7

Noder: lle nad yw cod post preswyl yn hysbys nid yw'n bosibl iddo gael ei gysylltu â chwintel neu Fwrdd Iechyd. Felly mae'n cael ei gategoreiddio fel anhysbys a heb i ddangos.

Graff 1b: Cwmpas Sgrinio Coluddion (o fewn 2.5 mlynedd) yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd Preswyl, ar 1 Hydref 2019

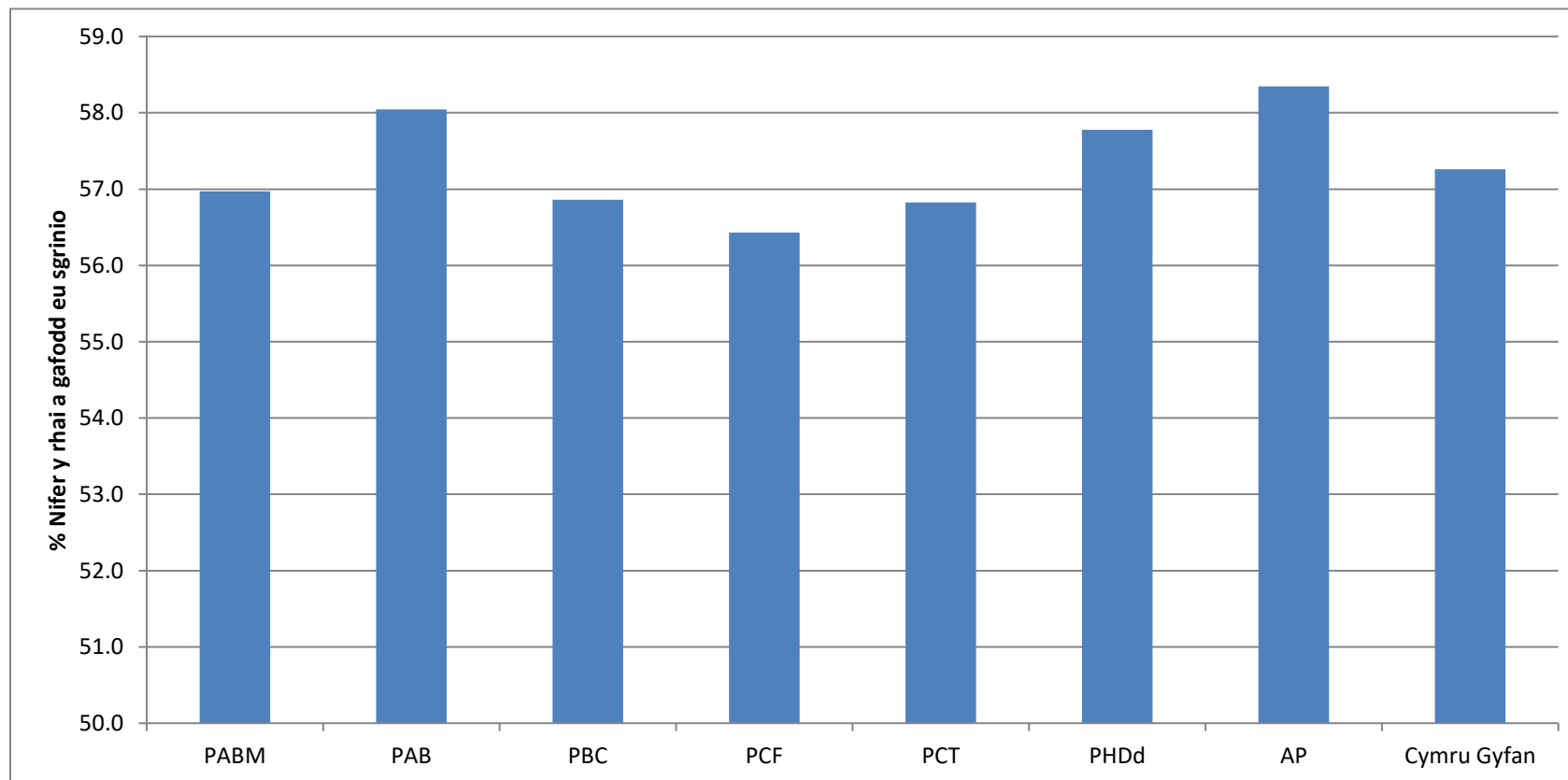
Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 1c: Sgrinio Coluddion yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

Y Safon: Isafswm o 60% o gyfranogwyr a wahoddwyd yn dychwelyd prawf wedi'i gwblhau o fewn chwe mis i'r gwahoddiad.

Bwrdd Iechyd	Cyfanswm			Menywod			Dynion		
	Cymwys	Ymatebwyd	% y rhai a gafodd brawf	Cymwys	Ymatebwyd	% y rhai a gafodd brawf	Cymwys	Ymatebwyd	% y rhai a gafodd brawf
BIP Abertawe Bro Morgannwg	45,646	26,004	57.0	23,493	13,619	58.0	22,153	12,385	55.9
BIP Aneurin Bevan	50,684	29,420	58.0	25,794	15,394	59.7	24,890	14,026	56.4
BIP Betsi Cadwaladr	65,903	37,473	56.9	33,837	19,785	58.5	32,066	17,688	55.2
BIP Caerdydd a'r Fro	35,253	19,893	56.4	17,840	10,394	58.3	17,413	9,499	54.6
BIP Cwm Taf	25,207	14,324	56.8	12,751	7,236	56.7	12,456	7,088	56.9
BIP Hywel Dda	39,205	22,652	57.8	20,089	11,963	59.6	19,116	10,689	55.9
BI Addysgu Powys	14,620	8,530	58.3	7,391	4,532	61.3	7,229	3,998	55.3
Anhysbys	4,038	2,356	58.3	2,060	1,245	60.4	1,978	1,111	56.2
Cymru Gyfan	280,556	160,652	57.3	143,255	84,168	58.8	137,301	76,484	55.7

Mae canran y rhai a gafodd brawf yn cynnwys cyfranogwyr a wahoddwyd am brawf sgrinio'r coluddyn rhwng mis Ebrill 2018 a mis Mawrth 2019.

Graff 1c: Canran y rhai a gafodd brawf Sgrinio'r Coluddyn yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

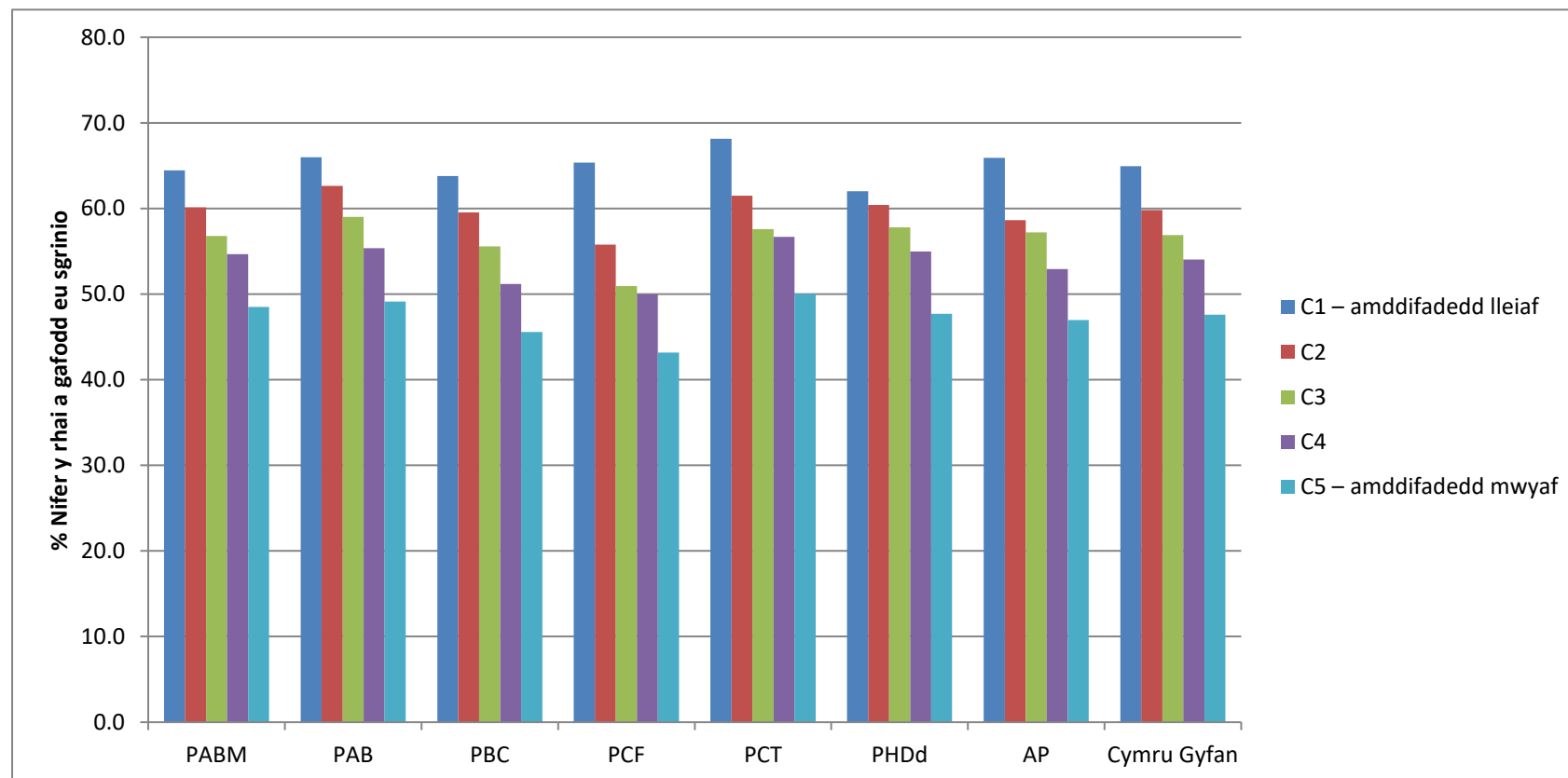
Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 1d: Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r Coluddyn, %, yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

Bwrdd Iechyd	C1 – amddifadedd lleiaf	C2	C3	C4	C5 – amddifadedd mwyaf	Cyfanswm
BIP Abertawe Bro Morgannwg	64.5	60.1	56.8	54.7	48.5	57.0
BIP Aneurin Bevan	66.0	62.6	59.0	55.4	49.1	58.0
BIP Betsi Cadwaladr	63.8	59.5	55.6	51.2	45.6	56.9
BIP Caerdydd a'r Fro	65.4	55.8	50.9	49.9	43.2	56.4
BIP Cwm Taf	68.2	61.5	57.6	56.7	50.0	56.8
BIP Hywel Dda	62.0	60.4	57.8	55.0	47.7	57.8
BI Addysgu Powys	65.9	58.6	57.2	52.9	47.0	58.3
Anhysbys	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	58.3
Cymru Gyfan	64.9	59.8	56.9	54.1	47.6	57.3

Noder: Lle nad yw cod post preswyl yn hysbys nid yw'n bosibl iddo gael ei gysylltu â chwintel neu Fwrdd Iechyd. Felly mae'n cael ei gategoreiddio fel anhysbys ac nid yw'n cael ei ddangos.

Gwelwyd cynnydd o ran canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r coluddyn yn ystod 2018-19 i 57.3% o gymharu â 55.7% yn y flwyddyn flaenorol. Mae'r rhaglen yn gweithio'n agos gyda phartneriaid i gynyddu canran y rhai sy'n cael eu sgrinio ar draws y boblogaeth yn ogystal ag yn benodol mewn grwpiau lle mae canran y rhai sy'n cael eu sgrinio yn isel.

Graff 1d: Canran y rhai a gafodd brawf sgrinio'r Coluddyn, %, yn ôl Cwintel Amddifadedd a Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 1e: Canran y rhai a gafodd brawf Sgrinio'r Coluddyn Cymru Gyfan yn ôl y Math o Ailalw, 2018/19

	Rownd Bennaf - Gwahoddiad Cyntaf			Rownd Bennaf - Gwahoddiad(au) dilynol			Rownd Digwyddiad		
Blwyddyn	Cymwys	Profwyd	% y rhai a gafodd brawf	Cymwys	Profwyd	% y rhai a gafodd brawf	Cymwys	Profwyd	% y rhai a gafodd brawf
2018-19	45,977	23,359	50.8	90,712	12,755	14.1	143,867	124,538	86.6

Tabl 1f: Cwmpas a nifer y rhai a gafodd brawf Sgrinio'r Coluddyn Cymru Gyfan - Cymhariaeth Hanesyddol

Blwyddyn	Cymwys	Profwyd	% Cwmpas	Cymwys	Profwyd	% y rhai a gafodd brawf
2011-12				268,727	137,366	51.1
2012-13				266,693	128,583	48.2
2013-14	528,794	264,446	50.0	280,192	147,378	52.6
2014-15	533,294	268,257	50.3	254,139	129,118	50.8
2015-16	540,022	279,308	51.7	281,082	152,794	54.4
2016-17	545,623	281,321	51.6	274,738	146,592	53.4
2017-18	550,971	294,121	53.4	283,106	157,594	55.7
2018-19	555,549	309,303	55.7	280,556	160,652	57.3

Dim ond chwe blynedd o ddata cwmpas a gyflwynir oherwydd newid mewn diffiniad yn 2013-14.

Mae'r cwmpas wedi dangos tuedd sy'n gwella a nifer y rhai a gafodd brawf sgrinio eleni yw'r uchaf a gyflawnwyd gan y rhaglen

3.2 Cyfranogwyr a wahoddwyd

Tabl 2a: - Nifer y cyfranogwyr gwrywaidd a wahoddwyd ar gyfer sgrinio coluddion – yn ôl oedran a Bwrdd Iechyd preswyl,
2018-19

Bwrdd Iechyd	Dynion			Cyfanswm a Wahoddwyd
	60-64 oed	65-69 oed	70-74 oed	
BIP Abertawe Bro Morgannwg	9,479	7,074	5,869	22,422
BIP Aneurin Bevan	10,708	7,970	6,510	25,188
BIP Betsi Cadwaladr	13,186	10,320	9,013	32,519
BIP Caerdydd a'r Fro	8,051	5,389	4,304	17,744
BIP Cwm Taf	5,343	3,984	3,298	12,625
BIP Hywel Dda	7,855	6,228	5,270	19,353
BI Addysgu Powys	2,898	2,358	2,081	7,337
Anhysbys	920	633	477	2,030
Cymru Gyfan	58,440	43,956	36,822	139,218

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 2b: Nifer y cyfranogwyr benywaidd a wahoddwyd ar gyfer sgrinio coluddion – yn ôl oedran a Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

	Menywod			
Bwrdd Iechyd	60-64 oed	65-69 oed	70-74 oed	Cyfanswm a Wahoddwyd
BIP Abertawe Bro Morgannwg	9,742	7,443	6,469	23,654
BIP Aneurin Bevan	10,656	8,340	6,996	25,992
BIP Betsi Cadwaladr	13,565	10,864	9,685	34,114
BIP Caerdydd a'r Fro	7,744	5,601	4,636	17,981
BIP Cwm Taf	5,150	4,237	3,462	12,849
BIP Hywel Dda	8,032	6,516	5,702	20,250
BI Addysgu Powys	3,051	2,395	2,036	7,482
Anhysbys	909	670	503	2,082
Cymru Gyfan	58,849	46,066	39,489	144,404

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 2c: Cyfanswm nifer y cyfranogwyr a wahoddwyd ar gyfer sgrinio coluddion – yn ôl oedran a Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

Bwrdd Iechyd	Cyfranogwyr			Cyfanswm a Wahoddwyd
	60-64 oed	65-69 oed	70-74 oed	
BIP Abertawe Bro Morgannwg	19,221	14,517	12,338	46,076
BIP Aneurin Bevan	21,364	16,310	13,506	51,180
BIP Betsi Cadwaladr	26,751	21,184	18,698	66,633
BIP Caerdydd a'r Fro	15,795	10,990	8,940	35,725
BIP Cwm Taf	10,493	8,221	6,760	25,474
BIP Hywel Dda	15,887	12,744	10,972	39,603
BI Addysgu Powys	5,949	4,753	4,117	14,819
Anhysbys	1,829	1,303	980	4,112
Cymru Gyfan	117,289	90,022	76,311	283,622

Noder: Cafodd saith o bobl y tu allan i'r bandiau oedran eu gwahodd rhwng y cyfnod adrodd.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

3.3 Profion a ddilyswyd

Tabl 3a: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – profion Gwaed Cudd yn yr Ysgarthion (FOBt)

Bwrdd Iechyd	Nifer y profion a ddilyswyd - FOBt						Canran - FOBt				
	Difethwyd	Gwrtho dwyd	Amhendant	Negyddol	Positif	Cyfanswm	Difethwyd	Gwrtho dwyd	Amhendant	Negyddol	Positif
BIP Abertawe Bro Morgannwg	342	625	923	25,352	62	27,304	1.3%	2.3%	3.5%	99.8%	0.2%
BIP Aneurin Bevan	406	823	1,074	28,900	69	31,272	1.3%	2.6%	3.6%	99.8%	0.2%
BIP Betsi Cadwaladr	384	777	1,258	36,560	73	39,052	1.0%	2.0%	3.3%	99.8%	0.2%
BIP Caerdydd a'r Fro	261	561	693	19,653	42	21,210	1.2%	2.6%	3.4%	99.8%	0.2%
BIP Cwm Taf	194	385	517	13,988	23	15,107	1.3%	2.5%	3.6%	99.8%	0.2%
BIP Hywel Dda	222	495	742	22,041	54	23,554	0.9%	2.1%	3.2%	99.8%	0.2%
BI Addysgu Powys	82	193	223	8,403	17	8,918	0.9%	2.2%	2.6%	99.8%	0.2%
Anhysbys	22	81	71	2,234	9	2,417	0.9%	3.4%	3.1%	99.6%	0.4%
Cymru Gyfan	1,913	3,940	5,501	157,131	349	168,834	1.1%	2.3%	3.4%	99.8%	0.2%

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 3b: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – ail becyn profi i gadarnhau

Bwrdd Iechyd	Nifer y profion a ddilyswyd - ail becyn profi i gadarnhau						Canran - ail becyn profi i gadarnhau				
	Difethwyd	Gwrtho dwyd	Amhendant	Negyddol	Positif	Cyfanswm	Difethwyd	Gwrtho dwyd	Amhendant	Negyddol	Positif
BIP Abertawe Bro Morgannwg	13	34	Dd/B	674	282	1,003	1.3%	3.4%	Dd/B	70.5%	29.5%
BIP Aneurin Bevan	17	41	Dd/B	791	298	1,147	1.5%	3.6%	Dd/B	72.6%	27.4%
BIP Betsi Cadwaladr	20	38	Dd/B	942	346	1,346	1.5%	2.8%	Dd/B	73.1%	26.9%
BIP Caerdydd a'r Fro	14	30	Dd/B	488	193	725	1.9%	4.1%	Dd/B	71.7%	28.3%
BIP Cwm Taf	9	20	Dd/B	382	141	552	1.6%	3.6%	Dd/B	73.0%	27.0%
BIP Hywel Dda	6	20	Dd/B	569	190	785	0.8%	2.5%	Dd/B	75.0%	25.0%
BI Addysgu Powys	5	9	Dd/B	166	59	239	2.1%	3.8%	Dd/B	73.8%	26.2%
Anhysbys	2	2	Dd/B	49	24	77	2.6%	2.6%	Dd/B	67.1%	32.9%
Cymru Gyfan	86	194	DD/G	4,061	1,533	5,874	1.5%	3.3%	DD/G	72.6%	27.4%

Tabl 3c: Profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – FIT Hylifol

Bwrdd Iechyd	Nifer y profion a ddilyswyd - FIT Hylifol						Canran - FIT Hylifol				
	Difethwyd	Gwrtho dwyd	Amhendant	Negyddol	Positif	Cyfanswm	Difethwyd	Gwrtho dwyd	Amhendant	Negyddol	Positif
BIP Abertawe Bro Morgannwg	0	0	Dd/B	92	0	92	0.0%	0.0%	Dd/B	100.0%	0.0%
BIP Aneurin Bevan	0	<5	Dd/B	78	<5	80	0.0%	1.3%	Dd/B	98.7%	1.3%
BIP Betsi Cadwaladr	0	0	Dd/B	112	<5	114	0.0%	0.0%	Dd/B	98.2%	1.8%
BIP Caerdydd a'r Fro	0	0	Dd/B	65	0	65	0.0%	0.0%	Dd/B	100.0%	0.0%
BIP Cwm Taf	0	0	Dd/B	46	0	46	0.0%	0.0%	Dd/B	100.0%	0.0%
BIP Hywel Dda	0	0	Dd/B	79	<5	81	0.0%	0.0%	Dd/B	97.5%	2.5%
BI Addysgu Powys	0	0	Dd/B	22	0	22	0.0%	0.0%	Dd/B	100.0%	0.0%
Anhysbys	0	0	Dd/B	7	0	7	0.0%	0.0%	Dd/B	100.0%	0.0%
Cymru Gyfan	0	1	DD/G	501	5	507	0.0%	0.2%	DD/G	99.0%	1.0%

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Tabl 3d: Cyfanswm y profion Sgrinio Coluddion a ddilyswyd yn ôl canlyniad prawf a Bwrdd Iechyd Preswyl – Cyfanswm

Bwrdd Iechyd	Nifer y profion a ddilyswyd – CYFANSWM						Canran – CYFANSWM				
	Difethwyd	Gwrthodwyd	Amhendant	Negyddol	Positif	Cyfanswm	Difethwyd	Gwrthodwyd	Amhendant	Negyddol	Positif
BIP Abertawe Bro Morgannwg	355	659	923	26,118	344	28,399	1.3%	2.3%	3.4%	98.7%	1.3%
BIP Aneurin Bevan	423	865	1,074	29,769	368	32,499	1.3%	2.7%	3.4%	98.8%	1.2%
BIP Betsi Cadwaladr	404	815	1,258	37,614	421	40,512	1.0%	2.0%	3.2%	98.9%	1.1%
BIP Caerdydd a'r Fro	275	591	693	20,206	235	22,000	1.3%	2.7%	3.3%	98.9%	1.1%
BIP Cwm Taf	203	405	517	14,416	164	15,705	1.3%	2.6%	3.4%	98.9%	1.1%
BIP Hywel Dda	228	515	742	22,689	246	24,420	0.9%	2.1%	3.1%	98.9%	1.1%
BI Addysgu Powys	87	202	223	8,591	76	9,179	0.9%	2.2%	2.5%	99.1%	0.9%
Anhysbys	24	83	71	2,290	33	2,501	1.0%	3.3%	3.0%	98.6%	1.4%
Cymru Gyfan	1,999	4,135	5,501	161,693	1,887	175,215	1.1%	2.4%	3.3%	98.8%	1.2%

Noder: Mae cyfraddau sydd wedi'u difetha a'u gwrthod yn cael eu cyfrifo fel canran o gyfanswm y canlyniadau.

Mae canlyniadau amhendant yn cael eu cyfrifo fel canran o'r canlyniadau amhendant, negyddol a phositif.

Mae cyfraddau negyddol a phositif yn cael eu cyfrifo fel canran o ganlyniadau negyddol a phositif yn unig.

O fis Ionawr 2019, gwnaethom gyflwyno prawf sgrinio newydd ar gyfer y rhaglen sgrinio coluddion yng Nghymru, sef y pecyn FIT hylifol. Cyflwynwyd hyn yn raddol, a chafodd 1 o bob 28 o gyfranogwyr sgrinio ar hap y pecyn FIT hylifol newydd rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2019.

3.4 Amseroedd aros ar gyfer canlyniadau sgrinio

Y Safon: Anfonir y canlyniad prawf sgrinio at 95% o gyfranogwyr o fewn saith diwrnod i dderbyn pecyn prawf yn y labordy.

Tabl 4: Amser aros ar gyfer canlyniadau prawf sgrinio, o dderbyn y prawf hyd at ganlyniad wedi'i ddilysu, 2018-19

Diwrnodau	Nifer a ddilyswyd	Canran y cyfanswm a ddilyswyd
Yr un diwrnod	36,949	21.1%
1	27,010	15.4%
2	23,043	13.2%
3	16,268	9.3%
4	15,208	8.7%
5	12,519	7.1%
6	15,997	9.1%
7-13 diwrnod	27,958	16.0%
14 diwrnod a mwy	263	0.2%
CYFANSWM	175,215	100.0%

Ledled Cymru yn 2018-19 cafodd 83.9% o'r holl brofion eu dilysu ac anfonwyd llythyr canlyniadau i'r cyfranogwr o fewn wythnos (7 diwrnod calendr) i'w dderbyn gan y labordy. Mae hyn yn ostyngiad o'r 96.5% a welwyd y llynedd.

3.5 Presenoldeb mewn colonosgopi

Tabl 5: Presenoldeb mewn colonosgopi mynegeo/sigmoidosgopi hyblyg yn ôl Bwrdd Iechyd preswyl, 2018-19

Bwrdd Iechyd	Trefnwyd triniaeth mynegeo	Aethpwyd i'r driniaeth mynegeo	% Aethpwyd
BIP Abertawe Bro Morgannwg	340	307	90.3%
BIP Aneurin Bevan	344	330	95.9%
BIP Betsi Cadwaladr	433	404	93.3%
BIP Caerdydd a'r Fro	230	219	95.2%
BIP Cwm Taf	167	156	93.4%
BIP Hywel Dda	235	218	92.8%
BI Addysgu Powys	80	78	97.5%
Anhysbys	36	32	88.9%
Cymru Gyfan	1,865	1,744	93.5%

3.6 Cyfraddau canfod

Tabl 6: Cyfraddau canfod Cancer / Polyp / Adenoma Cymru Gyfan mewn colonosgopi mynegeio/sigmoidosgopi hyblyg, 2018-19

	Nifer a Ganfuwyd	Cyfanswm y Triniaethau Mynegeio	Canran a Ganfuwyd
Cyfradd canfod cancer	232	1,744	13.3%
Cyfradd canfod polyp	1,223	1,744	70.1%
Cyfradd canfod adenoma	948	1,744	54.4%

3.7 Amseroedd aros ar gyfer apwyntiad colonosgopi mynegeio/sigmoidosgopi hyblyg o fewn pedair wythnos i Drefnu Apwyntiad gydag Ymarferydd Sgrinio

Yn ystod y flwyddyn mis Ebrill 2018 tan fis Mawrth 2019, cynigiwyd triniaeth mynegeio i 1762 o gyfranogwyr ac o'r rhain cynigiwyd dyddiad triniaeth i 723 (41.0%) o fewn pedair wythnos i drefnu eu hapwyntiad asesiad gyda'u Hymarferydd Sgrinio. Cynigiwyd dyddiad triniaeth i gyfanswm o 1467 (83.3%) o fewn wyth wythnos a chynigiwyd dyddiad triniaeth i 295 (16.7%) fwy nag wyth wythnos ar ôl trefnu eu hapwyntiad asesiad gydag Ymarferydd Sgrinio. Mae hyn yn ddirywiad o gymharu ag amseroedd aros a nodwyd yn ystod 2017-18 lle cynigiwyd triniaeth mynegeio i 46.0% o gyfranogwyr o fewn pedair wythnos.

3.8 Presenoldeb mewn sganiau CT

Ledled Cymru, aethpwyd i 95.2% o sganiau CT a drefnwyd; mae hyn yn amrywio rhwng 91.2% ac 100% ar draws byrddau iechyd ar gyfer y flwyddyn mis Ebrill 2018 tan fis Mawrth 2019.

4 Diffiniadau

Mae'r adran hon yn rhoi rhagor o fanylion am y cyfrifiadau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Cymwys

- Ar gyfer cyfrifo **cwmpas**, cyfranogwyr cymwys yw'r rhai sy'n byw yng Nghymru ar adeg cyflwyno adroddiad, nad ydynt wedi gorffen cael gwahoddiad neu nad ydynt wedi'u hatal rhag cael gwahoddiad sgrinio coluddyn yn dilyn cael gwybod am ddiagnosis o gyflwr y coluddyn, symud i ffwrdd neu farwolaeth a rhwng yr ystod oedran gwahoddiad 60 i 74 oed.
- Ar gyfer cyfrifo **nifer y rhai a gafodd eu sgrinio**, cyfranogwyr cymwys yw'r rhai a oedd yn byw yng Nghymru (heb eu didynnu ar NHAIS yn y chwe mis yn dilyn gwahoddiad) ac a gafodd eu gwahodd i sgrinio'r coluddyn yn ystod dyddiad y cyfnod adrodd. Cafodd cyfranogwyr a oedd wedi gorffen cael gwahoddiad i sgrinio'r coluddyn neu wedi'u hatal rhag hynny yn dilyn diagnosis o gyflwr y coluddyn, symud i ffwrdd neu farwolaeth, o fewn chwe mis yn dilyn gwahoddiad eu heithrio, oni bai eu bod wedi dychwelyd prawf wedi'i ddefnyddio.

Nifer y rhai a gafodd eu sgrinio

Tybiwyd bod cyfranogwyr wedi ymateb i'w gwahoddiad os oedd y rhaglen sgrinio coluddion wedi derbyn prawf a ddefnyddiwyd o fewn chwe mis yn dilyn eu gwahoddiad.

Cwmpas

Mae'r cyfrifiad yn cyfrif y cyfranogwyr cymwys hynny y mae eu prawf a ddefnyddiwyd wedi'i ddilysu o fewn dwy flynedd a hanner i'r dyddiad adrodd.

Amddifadedd

Cafodd cwintelau amddifadedd eu pennu drwy ddefnyddio Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) 2014, a'u mesur ar lefel ardal cynnyrch ehangach haen is. Mae ardaloedd cynnyrch ehangach haen is wedi'u graddio i gwintelau Cymru gyfan er mwyn gallu eu cymharu rhwng byrddau iechyd. Mae hyn yn golygu na fydd cyfran gyfartal o bobl ym mhob cwintel pan fyddwch yn ystyried pob bwrdd iechyd e.e. yn Sir Fynwy, mae 40% o'r boblogaeth yn byw yn y cwintel â'r amddifadedd lleiaf yng Nghymru, ond nid oes unrhyw ardaloedd yn y cwintel â'r amddifadedd mwyaf yng Nghymru.

Bwrdd Iechyd

Dyma'r bwrdd iechyd preswyl.

Mathau o becyn prawf

Prawf Gwaed Cudd yn yr Ysgarthion (FOBT) – cerdyn prawf sy'n seiliedig ar guaiac a gyhoeddwyd fel y prawf sgrinio sylfaenol ar gyfer y rhan fwyaf o gyfranogwyr sgrinio yn ystod y cyfnod hwn.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Ail brawf sgrinio – Ail brawf i gadarnhau a roddwyd i gyfranogwyr a ddangosodd symiau bach o waed o'u profi gyda'r pecyn FOBt (y rhai â chanlyniadau amhendant).

Prawf Imiwnocemegol mewn Carthion Hylifol (FIT hylifol) – pecyn prawf newydd a gyflwynwyd o fis Ionawr 2019 i gyfran fach o'r boblogaeth sgrinio (h.y. 1 o bob 28 o gyfranogwyr).

Prawf a ddifethwyd

Prawf a ddifethwyd yw prawf nad yw ar gael i'w brofi naill ai gan y cyfranogwr neu'r labordy am resymau a ddiffinnir yn Llawlyfrau Sgrinio Coluddion Cymru ac Ansawdd Labordai e.e. dim dyddiad ar y prawf neu nid yw'r prawf wedi'i gwblhau'n dda gan y cyfranogwr. Mae'r cyfraddau hyn yn cael eu cyfrifo fel cyfran o gyfanswm y profion sgrinio'r coluddyn a ddilyswyd yn y cyfnod cyflwyno adroddiad.

Prawf a wrthodwyd

Prawf a wrthodwyd yw un sy'n cael ei wrthod ar gyfer profi gan y labordy am ei fod yn methu bodloni meini prawf penodol a ddiffiniwyd ar gyfer derbyn sampl sydd wedi'u dogfennu yn y Llawlyfr Ansawdd Labordy e.e. diffyg cyfatebiaeth rhwng yr enw a'r cod bar neu brawf a aeth heibio dyddiad terfyn y gwneuthurwr. Mae'r cyfraddau hyn yn cael eu cyfrifo fel cyfran o gyfanswm y profion sgrinio'r coluddyn a ddilyswyd yn y cyfnod cyflwyno adroddiad.

Prawf amhendant

Mae'r cyfraddau hyn yn cael eu cyfrifo fel cyfran o'r profion sgrinio'r coluddyn heb eu difetha a ddilyswyd yn y cyfnod cyflwyno adroddiad.

Prawf negyddol a phositif

Mae'r cyfraddau hyn wedi'u cyfrifo fel cyfran o'r profion a ddilyswyd yn y cyfnod adrodd fel canlyniadau negyddol a phositif – h.y. y profion hynny â chanlyniad diffiniol.

Polyp

Mae polyp yn dwf ar leinin y colon neu'r rectwm.

Adenoma

Mae adenoma yn dwf anfalaen sy'n gallu datblygu'n ganser.

Rownd Bennaf - gwahoddiad cyntaf (tabl 1e)

Gwahoddiad cyntaf yn y rownd bennaf yw'r tro cyntaf y gwahoddir person i gymryd rhan mewn sgrinio. Nid ydynt wedi'u sgrinio yn flaenorol am nad ydynt wedi'u gwahodd yn flaenorol.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

Rownd bennaf - gwahoddiad dilynol (tabl 1e)

Gwahoddiad dilynol y rownd bennaf yw pan fydd person wedi'i wahodd yn flaenorol, ond nad yw wedi cymryd rhan mewn sgrinio yn flaenorol. Nid ydynt wedi'u sgrinio yn flaenorol ond maent wedi'u gwahodd yn flaenorol.

Rownd Digwyddiad (tabl 1e)

Y rownd digwyddiad yw pan fydd pobl sydd wedi'u gwahodd yn flaenorol, ac sydd wedi derbyn y cynnig, wedyn yn cael eu hailwahodd i gael eu sgrinio.

Colonosgopi

Colonosgopi yw archwiliad gweledol o'r tu mewn i'r colon â thiwb hyblyg, wedi'i oleuo (colonosgop) wedi'i fewnosod drwy'r rectwm. Yn ystod colonosgopi, gellir cael biopsïau (samplau meinwe o ardaloedd annormal) i gynorthwyo diagnosis.

Sigmoidosgopi Hyblyg

Sigmoidosgopi hyblyg yw archwiliad gweledol rhan is y coluddyn â thiwb hyblyg wedi'i oleuo a fewnosodir drwy'r rectwm. Yn ystod sigmoidosgopi hyblyg, gellir cael biopsïau (samplau meinwe o ardaloedd annormal) i gynorthwyo diagnosis.

Presenoldeb a chyfraddau canfod

Mae'r cyfraddau presenoldeb a chanfod (Tablau 5 a 6) yn adrodd ar driniaethau a drefnwyd yn y cyfnod adrodd. Cyfrifwyd amseroedd aros drwy ddefnyddio'r cyfranogwyr hynny â thriniaeth mynegeo a gynigiwyd gyntaf yn ystod y cyfnod adrodd. Efallai nad hon oedd y driniaeth yr aethant iddi, yn sgil dewis y cyfranogwr neu ffactorau eraill.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Coluddion Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

5 Tîm Cynhyrchu a Rhestr Cyn Rhyddhau

Tîm Cynhyrchu

Steve Court	Pennaeth y Rhaglen - Sgrinio Coluddion Cymru
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Dr Ardiana Gjini	Ymgynghorydd mewn Meddygaeth Iechyd Cyhoeddus
Helen Clayton	Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Richard Wakely	Uwch-ddadansoddwr Gwybodeg a Data
Sarah Thomas	Swyddog Cyfathrebu
Diane Rawlings	Cynorthwydd Personol
Rhys George	Cofus Cyf (Cyfieithiad Cymraeg)

Rhestr Cyn Rhyddhau:

Cafodd yr Ystadegau Swyddogol hyn eu hanfon at y bobl ar y rhestr cyn-rhyddhau hon bum diwrnod gwaith cyn cyhoeddi yn unol â Gorchymyn Gweld Ystadegau Swyddogol cyn eu Rhyddhau (Cymru) 2009.

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Jan Williams	Cadeirydd
Dr Tracey Cooper	Prif Weithredwr
Dr Quentin Sandifer	Cyfarwyddwr Gweithredol ar Gyfer Gwasanaethau Iechyd Cyhoeddus
Leah Morantz	Pennaeth Cyfathrebu

Llywodraeth Cymru

Dr Frank Atherton	Prif Swyddog Meddygol
Dr Andrew Goodall	Cyfarwyddwr Cyffredinol - Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Rebekah Tune	Pennaeth Cyfathrebu Strategol a Marchnata
Yr Athro Chris Jones	Dirprwy Brif Swyddog Meddygol / Cyfarwyddwr Meddygol GIG Cymru
Neil Surman	Dirprwy Gyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus
Dr Heather Payne	Uwch-swyddog Meddygol ar gyfer Iechyd Mamau a Phlant
Helen Tutt	Uwch-swyddog Gweithredol ar gyfer Sgrinio, Imiwneiddio ac Iechyd Rhywiol
Stephen Thomas	Pennaeth y Gangen Gwasanaethau Diogelu Iechyd